

УДК 338

Міжнародний кредит та його вплив на економіку України

Гречишкіна Владислава

Студентка факультету економіки і права ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

Міжнародний кредит є однією з форм кредиту і являє собою сукупність міжнародних економічних відносин між резидентами різних країн - кредитором і позичальником з приводу руху позичкового капіталу, заснованого на певних принципах [4, с .45].

Зокрема, в процесі співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями, МВФ через діяльність своїх органів виконує функції спрямовані на дотримання платіжного балансу країн-членів фонду (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги кредитування України Міжнародним валютним фондом [9]

Період	Сума затверджена млн. СІЗ	Сума видана млн. СІЗ
1995-1996 рр.	997,3	538,65
1996-1997 рр.	598,2	598,2
1997-1998 рр.	398,92	181,33
1998-2002 рр.	1919,95	1193
2004-2005 рр.	411,6	0
2008-2010 рр.	11000	4000
2010-2012 рр.	10000	2250
2014-2016 рр.	10976	3014,7
2017-2019 рр.	12348	3546
2020-2021 рр.	12348	3546

Сучасний стан економічного розвитку України пов'язаний зі значними проблемами як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Внаслідок фінансово-економічної кризи досить помітними стали проблеми, пов'язані зі

зниженням платіжного балансу, зниженням ВВП, девальвацією національної валюти, значним скороченням сировинних доходів, також сюди варто віднести стрімке падіння індексу промислового розвитку, зростання інфляції, масове безробіття, відсутність соціальних гарантій, крах банківської сфери та ін. Зокрема, усі вищезазначені фактори посилено й політичною нестабільністю у зв'язку з тимчасовою втратою контролю над східною частиною країни та АРК у поєднанні з різким зростанням витрат бюджету, визначеним необхідністю збільшення фінансування оборони країни [5, с .65].

Нинішні кредити МВФ сприяють Україні у відновленні економіки та створенні умов для самодостатнього розвитку. В 2020 р. МВФ і українська влада дійшли згоди на рівні персоналу (staff level agreement) про нову програму фінансування stand-by (SBA), щоб допомогти Україні впоратися з пандемією COVID-19. Через коронакризу Україна і МВФ замість EFF перейшли до обговорення 18-місячної програми stand-by на \$ 5 млрд. Позитивне рішення МВФ за новою програмою дозволить уряду країни отримати також макрофінансову допомогу від ЄС (EUR500 млн.) і кредит Світового банку (до \$ 10 млрд.) [3].

За словами, голови фінансового комітету Верховної Ради Д.Гетманцева, Україна отримає черговий транш МВФ у розмірі \$ 700 млн в першій декаді жовтня. 13 лютого місяця МВФ в Україні з питань першого перегляду програми для України в форматі stand-by завершилася безрезультатно. 9 червня 2020 було виділено \$ 2,1 млрд першого траншу в рамках програми stand-by. Після виділення першого траншу було намічено чотири перегляду програми: за підсумками червня, вересня і грудня цього року, а також червня 2021 року - із завершенням цих переглядів відповідно 1 вересня і 1 грудня цього року і 15 травня і 15 жовтня - наступного. Розміри другого і третього траншу - по \$ 700 млн, третього - \$ 560 млн і заключного четвертого - \$ 980 млн. Передбачалося, що віртуальна місія по першого перегляду програми буде працювати 13-23 липня, проте цей план був порушений через коронавіруса [9].

Нагадаємо, що наприкінці квітня 2014 року МВФ погоджується на ще одну програму кредитування на загальну суму у майже 11 млрд. SDR (15,1 млрд. доларів). З першого ж траншу понад 1 млрд. доларів знову було спрямовано прямо до бюджету. Загалом з цієї програми на підтримку бюджету надійшло 2 млрд. доларів із загальної суми отриманих траншів на 3 млрд. доларів.

Попри це економіка України швидко падала, і вже менш, як за рік, у березні 2015 було погоджену нову програму - розширеного фінансування - на рекордну суму у 12,348 млрд. SDR. Так само безпрецедентним був і перший транш за цією програмою у 5 млрд. доларів. За цією ж програмою Україна отримала і максимальну кількість траншів - чотири. Проте і за нею Україна "вибрала" близько половини виділених коштів. У грудні 2018 її достроково замінили новою програмою stand-by, як вказано вище.[8] На відміну від розширеного фінансування, яке зазвичай надається країнам, що потребують термінової допомоги під час кризи, stand-by розрахована на країни, економіка яких є стабільною і зростає, але потребує підтримки у певних питаннях [2].

На сьогоднішній день найбільша поточна проблема України перед МВФ - це пік виплат боргів попередніх років. Таким чином, Україні варто прийняти низку рішень, що будуть спрямовані передусім на підвищення рівня співпраці у відносинах із Міжнародним валютним фондом для забезпечення можливості продовження кредитної програми та реструктуризації боргу України перед МВФ.

Говорячи про співпрацю з Європейським інвестиційним банком, слід зазначити, що реалізація проектів відбувалася швидкими темпами. Для проектів із розвитку інфраструктури ЄІБ надає кредитні ресурси на період до 20 років з пільговим періодом до 6 років, ставка кредиту вважається досить низькою і складається з базової ставки (EURIBOR) і адміністративних витрат ЄІБ. Ставка не включає елементи політичного та економічного ризику країни – позичальника. На сьогодні кредитний портфель ЄІБ в Україні має 19 проектів на загальну суму 4,034 млрд євро, з них вибрано кошти на суму 0,6

млрд євро. За роки співпраці ЄІБ інвестував в економіку України 6,4 млрд євро і продовжує готувати нові проекти.

У серпні 2020 року Верховна Рада України ратифікувала дві угоди, необхідні для отримання від ЄІБ двох кредитів обсягом 450 і 50 млн євро: - фінансову угоду «Європейські дороги України III (Проект «Розвиток транс'європейської транспортної мережі»)» між Україною та ЄІБ, яка передбачає залучення кредитних коштів ЄІБ у розмірі 450 млн євро на інвестування розвитку дорожніх об'єктів.

Наприкінці вересня 2020 року Кабінет Міністрів України ухвалив два розпорядження для залучення позики ЄІБ у розмірі 300 млн євро на енергоефективність. Реалізація розпорядження «Про залучення коштів позики від Європейського інвестиційного банку для реалізації проекту «Енергоефективність громадських будівель в Україні» дасть змогу здійснити заходи з енергоефективності у невеликих містах, що значно зменшить навантаження на державний та місцеві бюджети за рахунок економії видатків на оплату енергоносіїв[2].

В поточному році сума інвестицій від ЄБРР вже перетнула цю позначку. Кредити надаються на термін 12-15 років, комісією за зобов'язання 0,5 % річних, одноразовою комісією 1 % від суми позики, ціною за плаваючою ставкою, що прив'язана до середньої ставки міжбанківського ринку країн ЄС (Euribor) + 1 % річних. Проте спостерігається значне зволікання із практичним впровадженням проектів ЄІБ та ЄБРР в Україні.

Зокрема, за проектом “Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харків” з ЄІБ та ЄБРР 11 грудня 2017 року було підписано Фінансову та Кредитну Угоду на 160 млн євро кожна [2]. До цього часу Угода з ЄІБ не ратифікована Верховною Радою України, внаслідок чого кошти є недоступними для України. Передбачається, що останньою датою використання коштів буде 11 грудня 2021 року, тобто до закінчення проекту залишилося 2,5 року.

За проектом “Реабілітація гідроелектростанцій”, який фінансується ЄБРР, робота з Україною ведеться з 2012 року. Проект передбачає оновлення обладнання, що на 10 % збільшить потужності гідроелектростанцій. У 2015 році, з метою покращення кредитування, ЄБРР запропонував замінити суверенний кредит на кредит ПАТ “Укргідроенерго”, залучений під державні гарантії на суму 180 млн євро.

За проектом “Зведеного будівництва метрополітену у м. Дніпро” вибірка коштів становить 11,91 % від суми позики, закінчення реалізації проекту – поточний, 2021 рік [3].

Вищевказане визначає важливість фінансового співробітництва України з фінансовими організаціями і варто зазначити, що використання міжнародного кредиту пояснюється як необхідністю фінансування високого рівня розвитку національного реального виробництва, так і його геополітичної роллю, яка виражається у фінансуванні міжнародних проектів, наданні допомоги іншим країнам, що вимагає додаткових коштів. Міжнародний кредит дійсно необхідний і ефективний для національної і світової економіки лише за певних умов. Важливу роль для вирішення цього завдання має відігравати держава, створюючи сприятливі для іноземного капіталу і справедливі для національної економіки умови функціонування міжнародного кредиту [6, с. 45].

З іншого боку, держава може нераціонально використовувати міжнародні кредитні ресурси. Адже, вагомим негативним моментом в економіці країни є посилення інфляційного тиску. Уряду необхідно зосередитися на перебудові бюджетної політики, насамперед цілеспрямованому витрачанні залучених коштів на розвиток реального сектору економіки .

Вкладення міжнародних кредитних ресурсів в невиробничу сферу, в споживання, на утримання державного апарату і так далі призводить до того, що повернення основної суми боргу і сплата відсотків по ньому здійснюються не за рахунок створеного з використанням їх еквівалента, і в

кінцевому підсумку це позначається на скороченні валового внутрішнього продукту країни. В цьому випадку міжнародний кредит і його несвоєчасне обслуговування може лягти важким тягарем на майбутні покоління

Список джерел

1. Богацька Н.М. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Економіка та суспільство. 2020. Вип. 10. С. 28–31. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/6.pdf.
2. Михайлик О.М. Особливості міжнародного кредитування МВФ. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/5>.
3. Міжнародний валютний фонд [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exfin2.aspx?memberkey1=993&date1Key=2015-08-31>.
4. Міжнародний валютний фонд у контексті співпраці з Україною: сучасний стан, ризики, перспективи І.В. Фурман, А.О. Підгірняк, Я.С. Паламар. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки». 2020. № 4(81).
5. Міжнародні економічні відносини: Сучасні міжнародні економічні відносини / А.С. Філіпенко, С.Я. Боринець, В.А. Вергун. К., 2019.
6. Міжнародні організації: Навч. посіб. За ред. О.С. Кучика. 2ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2020.
7. Мокій А. І., Яхно Т. П., Бабець І. Г. Міжнародні організації. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2018.
8. Новинний ресурс - URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58049369>
9. Сайт Мінфіну URL: <https://minfin.com.ua/ua/2021/06/23/66826650/>